

Running head: EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Effect van MST op het belonen en straffen door ouders van adolescenten met externaliserende
gedragsproblemen

Floor Roks (5680298)

Universiteit van Utrecht

Master Clinical Child, Family and Education Studies

Begeleider: E. C. M. Mertens

Tweede beoordelaar: Kirsten Buist

Aantal woorden: 4498

25 mei 2017

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Abstract

Multi Systemic Therapy (MST) is a treatment for parents and adolescents showing externalizing problem behavior. This treatment takes three to six months and is targeting on the adolescent, the family, peers, neighborhood and school. The adolescents are between 12 and 18 years old. The current study examines if the parenting skills reward, inductive discipline, punishment and harsh parenting are related to the degree of externalizing problem behavior of adolescents. Also, we investigate if MST has a beneficial effect on parenting skills, compared with treatment as usual (TAU). A mediation model has been used to investigate whether an effect of MST on externalizing problem behavior is mediated by parenting skills. The present study uses the dataset from the national investigation: 'Effectiveness of MST in the Netherlands'. This concerns a randomized trial consisting of 256 adolescents and their parents. Reward and punishment as parenting skills are assessed with the Alabama Parenting Questionnaire (APQ) and the Parental Dimension Inventory (PDI). Externalizing problem behavior of the adolescents is measured with the Youth Self Report (YSR). These three questionnaires are filled in after treatment. Results showed that MST had no added value above other psychological interventions (TAU) in reducing adolescents' externalizing problem behavior. However, parents in the MST condition used inductive discipline more frequently than parents in the TAU condition. Finally, we found no relationship between parental skills reward, inductive discipline, punishment and harsh parenting with adolescents' externalizing behavior problems, disconfirming the hypothesis of a mediated effect of MST on adolescents problem behavior.

Keywords: externalizing problem behavior, adolescents, reward, punishment, MST.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Effect van MST op het belonen en straffen door ouders van adolescenten met externaliserende gedragsproblemen

De manier waarop ouders de opvoeding vormgeven heeft invloed op het gedrag van de adolescent. Onderzoek naar de opvoedvaardigheden van ouders laat zien dat het belangrijk is dat adolescenten ervaren dat zij worden geaccepteerd door de ouders, dat het contact tussen ouder en adolescent warm is, dat de ouder tegemoet komt aan de behoeften en vragen van de adolescent en dat zij weten waar de adolescent in is geïnteresseerd. Daarnaast heeft de adolescent regels en structuur nodig (Grusec, 2011). Wanneer een ouder niet in staat is om bovenstaande te bieden aan de adolescent kan dit leiden tot externaliserende gedragsproblemen. Een externaliserende gedragsstoornis komt bij 9,2 % van de Nederlandse bevolking voor (De Graaf, Ten Have, & Van Dorsselaer, 2010). Adolescenten met deze gedragsstoornis kunnen bijvoorbeeld het volgende gedrag laten zien: a) pesten, b) intimideren en/of bedreigen van anderen, c) het opzettelijk vernielen van andermans eigendommen, d) liegen om goederen of gunsten te verkrijgen of e) het overtreden van regels (APA, 2014) zoals schoolverzuim (Kokko, Tremblay, Lacourse, Nagin, & Vitaro, 2006).

Om de externaliserende gedragsproblemen van adolescenten te voorkomen of te beperken spelen de opvoedvaardigheden van ouders een belangrijke rol. Twee belangrijke aspecten hiervan zijn het belonen en straffen van de adolescent door de ouders. Het leermodel, operante conditionering, van Thorndike (1911) ligt hieraan ten grondslag. Dit model wordt gebruikt om ongewenst gedrag te veranderen middels belonen en straffen. Onder belonen wordt het bekrachtigen van gedrag verstaan. Dit is een proces waarin gedrag wordt versterkt en/of toeneemt als het directe gevolg van dat gedrag als prettig wordt ervaren (Prins, Bosch, & Braet, 2011). Binnen het straffen kunnen drie disciplinerings technieken worden onderscheiden namelijk het bestraffen, inductive discipline en harsh parenting. Bestrafen is een proces met een direct gevolg op ongewenst gedrag, door een beleving die als niet prettig wordt ervaren waardoor gedrag afneemt (Prins et al., 2011). Een voorbeeld van bestraffen is de adolescent zijn zakgeld onthouden. Inductive discipline is een manier waarop ouders adolescenten kunnen corrigeren. De ouder leert het kind op een positieve en rationele manier gedrag eigen maken (Critchley & Sanson, 2006). Een andere manier van straffen is harsh parenting. Dit is een negatieve en agressieve manier van corrigeren waarbij gebruik wordt gemaakt van fysiek straffen en schreeuwen (Chang, Schwartz, Dodge, & McBride-Chang, 2003). Ouders die vernederende, boze en/of inconsequente instructies geven, blijken vaker kinderen te hebben met externaliserende gedragsproblemen (Kuczynski & Kochanska, 1995).

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Uit de literatuur komt naar voren dat harsh parenting en bestraffen de externaliserende gedragsproblemen van de adolescent verhoogt (Nicholson, Fox & Johnson, 2005). Hierdoor zorgen harsh parenting en bestraffen indirect en externaliserende gedragsproblemen direct voor hoge kosten voor de Nederlandse samenleving. Hierbij valt te denken aan vandalisme, diefstal en alcohol- en drugsmisbruik. Daardoor zijn adolescenten met externaliserende gedragsproblemen en hun gezin gebaat bij langdurige hulpverleningstrajecten (Scott, Knapp, Henderson, & Maughan, 2001). Het belonen van adolescenten door ouders zoals door middel van het geven van complimenten leidt tot vermindering van gedragsproblemen (Deković, Asscher, Manders, Prins & van der Laan, 2012). Ook het op een jonge leeftijd gebruiken van inductive discipline leidt tot minder externaliserende gedragsproblemen in de adolescentie (Choe, Olson & Samerhoff, 2013). Het ecologisch model van Bronfenbrenner (1986) geeft inzicht in factoren die een rol kunnen spelen in het ontwikkelen van ongewenst gedrag. Multi Systeem Therapie (MST) is een behandelvorm die is gebaseerd op de theorie van Bronfenbrenner (1986) (NJI, 2015). MST richt zich, gedurende drie tot van vijf maanden, op gezinnen met adolescenten tussen de 12 en 18 jaar met delinquent en externaliserende gedragsproblemen. Het contact met leeftijdsgenoten, de buurt en de school van de adolescent worden in deze therapie mee genomen (Henggeler, 2011). Door het inzetten van MST in gezinnen leren ouders, indien dit nodig is, adequaat belonen en straffen. Bijvoorbeeld door het geven van complimenten door de ouder aan de adolescent, het consistent zijn in de straffen die de ouder geeft, of het verminderen van het geven van negatieve en fysieke straffen zoals slaan en schreeuwen door de ouder (Huey, Henggeler, Brondino, & Pickrel, 2000). Dit heeft als doel dat de externaliserende gedragsproblemen van de adolescent afnemen.

In dit onderzoek zal de volgende vraagstelling centraal staan: *'Zorgt de behandeling van MST voor het vergroten van de vaardigheid belonen en straffen door ouders, en leidt dat tot een vermindering van het externaliserende probleemgedrag van de adolescent?'* MST richt zich op het opvoedgedrag van ouders. De verwachting is dat aan het eind van de MST-behandeling ouders meer adequaat belonen en straffen dan na TAU. Concreet houdt dit in dat na afloop van MST ouders meer gebruik maken van belonen en inductive discipline en minder van bestraffen en harsh parenting in vergelijking met TAU. Ten tweede wordt verwacht dat het verbeteren van het belonen en straffen door ouders is gerelateerd aan de externaliserende gedragsproblemen van de adolescent. Het opvoedgedrag van ouders is hiermee een mogelijke mediator in de relatie tussen de behandeling en het externaliserend probleemgedrag van adolescenten.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Met de verwachte mediërende rol van het opvoedgedrag van ouders zal het directe effect van MST op externaliserende gedragsproblemen naar waarschijnlijkheid zwak of afwezig zijn. Uit verschillende studies komt naar voren dat het opvoedgedrag van ouders een belangrijke voorspeller is van externaliserende gedragsproblemen bij de adolescent (Shaw & Bell, 1993). Daarom is het belangrijk om te onderzoeken of MST een meerwaarde heeft boven een standaardbehandeling (TAU) en welke vorm van belonen en straffen door ouders effectief werkt bij adolescenten met externaliserende gedragsproblemen. Wanneer hier meer kennis over is kan de behandeling van MST hier op aansluiten. Hierdoor kunnen ouders beter ondersteund worden in het ontwikkelen van de opvoedvaardigheid belonen en straffen. Uit het onderzoek van Pardini, Fite en Bruke (2008) komt naar voren dat het belonen van adolescenten met gedragsproblemen leidt tot het verminderen van deze gedragsproblemen. Daarnaast zijn zij van mening dat het fysiek straffen (harsh parenting) schadelijk is voor de adolescent. Een eventuele mediatie biedt ondersteuning voor behandelingen die aandacht besteden aan het opvoedgedrag van ouders om het externaliserende probleemgedrag van adolescenten te verbeteren.

Methode

Participanten

In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van bestaande data van het onderzoek naar effectiviteit van MST in Nederland. De steekproef bestaat in totaal uit 256 adolescenten en hun ouders. De adolescenten zijn bij aanvang van de behandeling tussen de 12 en 18 jaar oud ($M = 16.02$; $SD = 1.31$). In dit onderzoek is de gemiddelde leeftijd in de MST groep 15.3 jaar oud en in de TAU groep is de gemiddelde leeftijd 15.8 jaar oud. Aan de MST groep nemen 42 (29.2 %) meisjes en 102 (70.8 %) jongens nemen deel. In de TAU groep nemen 25 (22.9%) meisjes en 84 (77.1%) jongens deel aan de behandeling. De etniciteit van de deelnemende participanten is divers. In de MST groep zijn er 71 participanten (53.4%) Nederlands en de andere participanten hebben een andere etnische achtergrond waaronder 3 (2.3%) Turks, 24 (18.0%) Marokkaans, 6 (4.5%) Antilliaansen 23 (17.3%) Surinaams. In de TAU groep zijn er 59 (58.4%) participanten Nederlands, 4 (4.0%) Turks, 11 (10.9%) Marokkaans, 7 (6.9%) Antilliaans en 10 (9.9%) Surinaams. In de MST groep zijn 12 (8.6%) ouders gescheiden, 46 (32.9%) getrouwd en 30 (21.4%) ouderparen zijn samenwonend. In de controle groep zijn 13 (12.7%) ouders gescheiden, 26 (25.5%) ouders getrouwd en 20 (19.6%) ouders zijn samenwonend. In vergelijking met de MST groep, gaan in de controle groep meer

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

adolescenten niet (meer) naar school. In de MST groep volgen 111 (82.8%) adolescenten onderwijs en in de TAU groep volgen 69 (70.4%) adolescenten onderwijs.

Procedure

De adolescenten met gewelddadig of antisociaal gedrag zijn doorverwezen voor behandeling door Bureau Jeugdzorg, Raad voor de Kinderbescherming, kinderrechters of andere verwijzende instanties. Om deel te mogen nemen aan het onderzoek moet er bij de deelnemers sprake zijn van ernstig gewelddadig en antisociaal gedrag en zij moeten tussen de 12 en 18 jaar oud zijn. Deelnemers mogen niet deelnemen aan dit onderzoek wanneer zij een andere behandeling onder gaan, er sprake is van acute psychose, drugsgebruik waarbij geen sprake is van antisociaal gedrag, autisme, risico op suïcidaliteit en wanneer de jeugdige in de thuissituatie een gevaar is voor zichzelf of anderen (Asscher, Deković, Manders, van der Laan & Prins, 2013). De ouders en adolescenten die mochten deelnemen zijn random ingedeeld in twee groepen. De behandeling Multi Systeem Therapie kregen 147 participanten en, in de controle groep, kregen 109 participanten een standaard behandeling, ‘Treatment as usual’ (TAU), de deelnemers zijn per groep random ingedeeld (Deković et al., 2012). MST wordt aangeboden door verschillende behandelinstellingen in Nederland. De controlegroep, TAU, krijgt een alternatieve behandelingen toegewezen. Onder TAU vallen 14 bestaande behandelingen. Deze behandelingen variëren van een individuele therapie, therapie gericht op alleen ouders tot therapie met het hele gezin. Alle participanten maken voor de start van de interventie en zes maanden later wanneer de interventie is afgerond een assessment in de vorm van een vragenlijst. Voor het deelnemen aan het assessment ontving elk gezinslid 10 euro.

Meetinstrumenten

Belonen. De opvoedvaardigheid belonen wordt gemeten met de *Alabama Parenting Questionnaire (APQ)*; Frick, 1991), deze vragenlijst wordt tijdens de nameting afgenomen bij de ouders en meet het belonen door ouders op interval niveau. In dit onderzoek wordt gebruikt gemaakt van de subschaal positief ouderschap met zes afzonderlijke items en wordt gescoord middels een vijfpuntsschaal waarbij één staat voor ‘nooit’ tot vijf staat voor ‘altijd’. Een voorbeelditem bij de vragenlijst van ouders is: ‘U laat uw kind merken als hij/zij goed bezig is’. Voor het berekenen van de totaalscore van de subschaalpositief ouderschap wordt het gemiddelde over alle items genomen (Dadds, Maujean & Fraser, 2003). De interne consistentie van deze schaal is goed (Cronbach’s $\alpha = .87$) (Field, 2014).

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Straffen. Voor het meten van de opvoedvaardigheid bestraffen, inductive discipline en harsh parenting wordt gebruik gemaakt van de *Parental Dimension Inventory (PDI; Slater & Power, 1987)*. Deze vragenlijst is afgenomen bij ouders tijdens de nameting en meet het belonen door de ouder op interval niveau. Dit instrument bestaat uit zeven items en worden gescoord door middel van een zespuntschaal variërend van één ‘zeer onwaarschijnlijk’ tot zes ‘zeer waarschijnlijk’. Aan ouders worden drie situaties met probleemgedrag van de adolescent voorgelegd. Voor elke situatie krijgen zij zeven mogelijke reacties voorgelegd. Per item (manier van reageren) geven zij aan hoe waarschijnlijk het is dat zij op die manier zouden reageren. Van de zeven reactiemogelijkheden in de lijst hebben er drie betrekking op bestraffen, twee over inductive discipline en nog eens twee over harsh parenting. Een voorbeelditem van harsh parenting is ‘het geven van een fysieke straf’, een voorbeeld item van ‘inductive discipline’ is ‘het wijzen op de gevolgen van het gedrag’ en een voorbeeld item van ‘bestrafen’ is ‘het onthouden van privileges’. Vervolgens worden de antwoorden voor iedere vorm van reageren gemiddeld. De interne consistentie van de schalen harsh parenting, inductive discipline en bestraffen is goed met Cronbach’s α - waarden van respectievelijk .80, .87 en .84 (Field, 2014).

Externaliserende gedragsproblemen. Het concept externaliserende gedragsproblemen is de uitkomstvariabele en wordt gemeten met behulp van de *Youth Self Report (YSR; Achenbach, 1991)*. Deze vragenlijst wordt bij de adolescent afgenomen tijdens de nameting. Deze variabele heeft een ratio meetniveau. In dit onderzoek wordt de subschaal delinquent gedrag gemeten met 11 items en de subschaal agressief gedrag wordt gemeten met 19 items. Alle items worden gescoord met een driepuntschaal variërend van nul ‘nooit’ tot twee ‘vaak’. Een voorbeelditem over agressief gedrag is: ‘Ik maak veel ruzie’ en een voorbeelditem van delinquent gedrag is: ‘Ik voel me niet schuldig als ik iets gedaan heb wat ik eigenlijk niet had moeten doen’. De adolescent wordt gevraagd aan te geven in welke mate het beschreven probleem in de laatste zes maanden van toepassing is geweest. Omdat de variabelen agressief gedrag en delinquent gedrag een hoge correlatie hebben ($r(121) = .77$, $p < .01$) (Mukaka, 2012) is er voor gekozen deze variabelen samen te voegen tot één schaal namelijk externaliserende gedragsproblemen. Deze schaal is geconstrueerd door het gemiddelde te nemen van de scores op delinquent en agressief gedrag. De interne consistentie van deze schaal is zeer goed (Cronbach’s $\alpha = .92$) (Field, 2014). De totaalscores worden berekend door het gemiddelde te nemen over alle scores en vervolgens worden de scores gescoord op de schaal externaliserende gedragsproblemen .

Resultaten

Inleidende statistieken

Voordat de hoofdanalyses worden uitgevoerd, zal eerst de beschrijvende statistiek van de concepten worden weergegeven. De resultaten van de beschrijvende statistiek staan in Tabel 1.

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken van de Nameting voor de Groepen MST en TAU

Variabelen	MST			TAU		
	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Belonen	32	4.14	.56	36	4.00	.60
Bestrafen	123	3.78	1.21	78	3.73	1.20
Harsh parenting	122	2.66	1.91	79	2.78	1.02
Inductive discipline	122	5.17	1.02	79	4.74	1.10
Externaliserende Gedragsproblemen	111	.37	.32	73	.41	.28

Noot. MST = Multi SysteemTherapie, TAU= Treatment as Usual, *n*= aantal participanten, *M*= gemiddelde, *SD*= standaarddeviatie.

Uit tabel 1 valt op te maken dat de vaardigheid inductive discipline na afloop van de MST en TAU behandeling het vaakst wordt toegepast door ouders. De opvoedvaardigheid harsh parenting wordt na afloop van beide behandelcondities daarentegen het minst vaak gebruikt door ouders. Voor wat betreft belonen valt de kleine standaarddeviatie bij beide behandelcondities op. Het lijkt er op dat belonen door ouders meer in dezelfde mate wordt toegepast terwijl er voor de vaardigheden bestraffen, harsh parenting en inductive discipline meer variaties bestaat tussen ouders.

Met een correlatieanalyse is gekeken naar de onderlinge samenhang tussen de afzonderlijke variabelen uit de mediatieanalyse. In Tabel 2 is de samenhang tussen de variabelen weergegeven.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Tabel 2

Correlaties tussen de variabelen Belonen, Bestrafen, Harsh Parenting, Inductive Discipline en Externaliserende Gedragsproblemen

	1	2	3	4	5
1. Belonen	-	.11	-.08	.13	-.16
2. Bestrafen	.11	-	.27**	.31**	-.02
3. Harshparenting	-.08	.27**	-	-.08	-.00
4. Inductive discipline	.13	.31**	-.08	-	-.00
5. Externaliserende gedragsproblemen	-.16	-.02	-.00	-.00	-

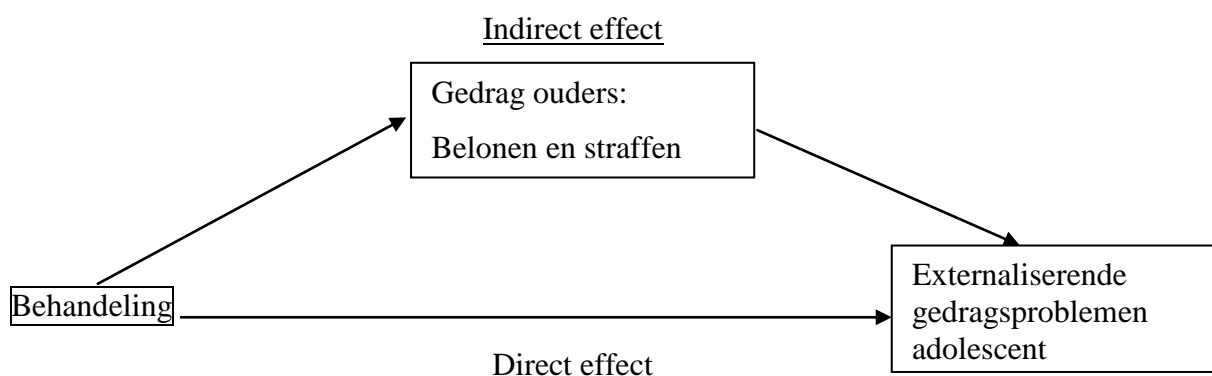
Noot. n= 63-184. ** p< .01.

Binnen de ouderlijke opvoedreacties is er een positief verband gevonden tussen bestraffen en harsh parenting. De drie vormen van straffen zijn niet gerelateerd aan belonen. Het externaliserend probleemgedrag van de adolescenten is niet significant gerelateerd aan het belonen of straffen door ouders. Hierbij moet opgemerkt worden dat voor het belonen slechts 68 observaties beschikbaar zijn, waardoor wordt verwacht dat de gevonden correlatie ($r = -.16$) niet significant is. Dit was wellicht bij meer waarnemingen wel significant geweest.

Hoofdanalyses

In dit onderzoek wordt een mediatieanalyse uitgevoerd. Er wordt onderzocht of MST belonen en straffen meer verbeterd dan TAU en zorgt dat er voor dat MST het externaliserende probleemgedrag van de adolescent meer verminderd dan TAU. In deze analyse is het type behandeling de onafhankelijke variabele. Dit is een categorische dichotome variabele met twee waarden, te weten MST versus TAU. De uitkomstvariabele externaliserende gedragsproblemen wordt als afhankelijke variabele beschouwd. In totaal zijn er vier mediators namelijk belonen, bestraffen, harsh parenting en inductive discipline. Een conceptueel model van de mediatieanalyse staat weergegeven in Figuur 1.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Figuur 1. Mediatie model met directe en indirecte effecten op de externaliserende gedragsproblemen van adolescenten.

Met de uitkomstvariabele externaliserende gedragsproblemen en vier mediators zullen er vier mediatieanalyses uitgevoerd worden. Er is voldaan aan de statistische voorwaarden voor het uitvoeren van een lineaire regressie. Deze mediatieanalyse is uitgevoerd op basis van de vier waarden die Baron & Kenny (1986) hier aan hebben gesteld.

1. De onafhankelijke variabele behandeling (MST versus TAU) is een voorspeller voor de afhankelijke variabele externaliserend probleemgedrag van adolescenten. Dit wordt onderzocht aan de hand van een lineaire regressie analyse.
2. De mediator (belonen en straffen door ouders) heeft een direct effect op de afhankelijke variabele externaliserend probleemgedrag. Ook dit wordt onderzocht aan de hand van een lineaire regressie analyse.
3. De onafhankelijke variabele behandeling (MST versus TAU) heeft effect op de mediator (belonen en straffen door ouders). Dit wordt wederom onderzocht aan de hand van vier lineaire regressieanalyses.
4. Wanneer zowel de onafhankelijke variabele als de mediator in een lineaire regressie worden opgenomen zal het effect van de onafhankelijke variabele op externaliserende gedragsproblemen lager zijn dan wanneer de mediator niet wordt opgenomen. Met behulp van de Sobel test wordt onderzocht of het indirecte effect significant is.

Door middel van een regressieanalyse is eerst onderzocht of de behandeling MST of TAU effect heeft op het externaliserend probleemgedrag van de adolescent. Vervolgens zijn belonen en de drie vormen van straffen opgenomen in een lineaire regressie als predictoren van het externaliserend probleemgedrag. Deze resultaten staan weergegeven in tabel 4.

Daarnaast is met vier lineaire regressieanalyses het effect onderzocht van de onafhankelijke

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

variabele behandeling (MST versus TAU) op de mediators (belonen en straffen door ouders), in tabel 3 staan deze resultaten weergegeven.

Tabel 3

Resultaten regressieanalyses: invloed van MST op vier typen opvoedvaardigheden (Belonen, Harsh Parenting, Inductive Discipline en Bestrafen)

Mediatoren	b	SE B	β	p	R ²	F
Belonen	-.15	.14	-.13	.31	.02	1.05
Harsh parenting	.12	.16	.05	.48	.00	.50
Inductive discipline	-.43	.16	-.19	.006	.04	7.58
Bestrafen	-.05	.17	-.02	.78	.00	.08

Noot. MST= Multi Systeem Therapie, b= beta, SE B= standaard fout, β = gestandaardiseerde beta, p= p-waarde, R²= hoeveelheid verklaarde variantie, F= F-waarde.

Uit de vier regressieanalyses blijkt dat MST een significant effect heeft op de opvoedvaardigheid inductive discipline. De negatieve beta geeft aan dat na afloop van de behandeling ouders in de MST-conditie vaker inductive discipline toepassen richting hun kind dan ouders die een andere behandeling hebben gekregen (TAU). Zie ook tabel 1.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Tabel 4

Resultaten Mediatieanalyses: Met de mediatoren Belonen, Harsh Parenting, Inductive Discipline en Bestrafen.

Predictor		b	SE B	β	p	ΔR^2	ΔF
Belonen	Stap 1					.00	.19
	Conditie MST	-.04	.08	-.06	.67		
	Stap 2					.03	1.70
	Conditie MST	-.05	.08	-.08	.55		
	Belonen	-.09	.07	-.17	.20		
Harsh parenting	Stap 1					.01	1.96
	Conditie MST	.07	.05	.11	.16		
	Stap 2					.00	.02
	Conditie MST	.07	.05	.11	.16		
	Harsh parenting	-.00	.02	-.01	.90		
Inductive discipline	Stap 1					.01	1.96
	Conditie MST	.07	.05	.11	.16		
	Stap 2					.00	.06
	Conditie MST	.07	.05	.11	.16		
	Inductive discipline	.01	.02	.02	.80		
Bestrafen	Stap 1					.01	1.96
	Conditie MST	.07	.05	.11	.16		
	Stap 2					.00	.10
	Conditie MST	.07	.05	.11	.17		
	Bestrafen	-.01	.02	-.02	.76		

Noot. MST= Multi Systeem Therapie, b= beta, SE B= standaard fout, β = gestandaardiseerde beta, p= p-waarde, ΔR^2 = hoeveelheid verklaarde variantie, ΔF = verandering in F-waarde.

Uit de vier regressieanalyses blijkt dat de invloed van MST op adolescenten met externaliserende gedragsproblemen niet wordt gemedieerd door het belonen en straffen van ouders. Daarnaast blijkt uit de voorgaande stappen dat de MST groep in vergelijking met de controleconditie (TAU) geen direct effect heeft op het externaliserend probleemgedrag van de deelnemende adolescenten. Aangezien er geen indirect effect werd gevonden is de Sobel test niet uitgevoerd.

Conclusie en discussie

Dit onderzoek heeft zich gericht op de onderzoeksvraag: *‘Zorgt de behandeling van MST voor het vergroten van de vaardigheid belonen en straffen door ouders, en leidt dat tot een vermindering van het externaliserende probleemgedrag van de adolescent?’*.

De resultaten van deze studie geven aan dat externaliserende gedragsproblemen van adolescenten aan het einde van de behandeling bij MST en TAU in dezelfde mate aanwezig zijn. MST lijkt daarmee geen directe meerwaarde te hebben voor het verminderen van externaliserende gedragsproblemen boven een standaardbehandeling. Een mogelijke verklaring voor de afwezigheid van het effect van MST is dat in dit onderzoek de gedragsproblemen zijn gerapporteerd door de adolescenten zelf. Met zelfrapportage wordt de beleving van de adolescent gemeten. Het is de vraag of adolescenten met externaliserende gedragsproblemen voldoende inzicht hebben in hun eigen gedrag en of zij problemen ondervinden van hun gedrag (Breuk, Clauser, Stams, Slot & Doreleijers, 2007). Ook kan een verklaring zijn dat in dit onderzoek is gekeken naar opvattingen van ouders over hun opvoedgedrag en er is bij de adolescent gekeken hoe zij hun eigen gedrag ervaren. In andere onderzoeken is naast de zelfrapportage van de adolescent ook gekeken naar hoe ouders het gedrag van de adolescent ervaren (Manders, Deković, Asscher, van der Laan & Prins, 2013). Er is in dit onderzoek voor gekozen om het perspectief van ouders over hun eigen gedrag te relateren aan het perspectief van adolescenten over hun eigen gedrag. Dit is gedaan om te voorkomen dat ouders het gedrag van hun kinderen beoordelen, afhankelijk van hun eigen ervaring met de behandeling. Het is bijvoorbeeld voorstelbaar dat wanneer ouders hun eigen opvoedgedrag verbeterd vinden, dat ook bij hun eigen kinderen terug zien, terwijl de adolescent daar een andere mening over heeft.

Tevens is in deze studie gekeken in hoeverre de behandeling effect heeft op het belonen en straffen van ouders. Uit de analyses blijkt inductive discipline door ouders, na afloop van de MST behandeling, vaker te worden toegepast in vergelijking met TAU terwijl voor de andere vormen van straffen en belonen geen verschil werd gevonden. Na het afronden van het MST traject werd verwacht dat ouders meer gebruik zouden maken van de opvoedvaardigheden belonen en inductive discipline en minder van bestraffen en harsh parenting in vergelijking met TAU. Deze hypothese is deels bevestigd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat inductive discipline gepaard gaat met praten, het internaliseren van sociale regels en het herinneren aan regels die zijn afgesproken (Hart, 1992; Kerr, Lopez, Olson & Samerhoff, 2004). Dit inhoudelijke gesprek over gewenst en ongewenst gedrag

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

maakt het verschil met belonen, bestraffen en harsh parenting, omdat bij deze opvoedvaardigheden geen inhoudelijk gesprek over het gedrag wordt gevoerd. In de MST-behandeling wordt gewerkt aan het aanleren van prosociaal gedrag (Wegwijzer Jeugd en Veiligheid, 2013). Dit wordt bijvoorbeeld gedaan door het effectief met anderen communiceren en het respecteren van elkaar (Botvin, Griffin & Diaz Nichols, 2006).

Daarnaast is onderzocht of het effect van de behandeling mogelijk werd gemedieerd door het opvoedgedrag van ouders. Uit dit onderzoek bleek echter dat het gedrag van de ouders niet gerelateerd was aan het gedrag van de adolescent. Vooraf werd verwacht dat de opvoedvaardigheden van ouders een mediërende rol zou hebben in relatie tot de behandeling en de externaliserende gedragsproblemen van de adolescent. Deze hypothese is niet bevestigd. Deze resultaten wijken af van de resultaten die zijn gevonden door Deković, Asscher, Manders, Prins en van der Laan (2012). Zij geven in hun onderzoek aan dat het belonen van de adolescent door ouders juist leidt tot vermindering van externaliserende gedragsproblemen van de adolescent. Ook komt uit de literatuur naar voren dat harsh parenting leidt tot meer externaliserende gedragsproblemen, en dat bestraffen en inductive discipline leiden tot minder externaliserende gedragsproblemen (Pardini et al., 2007). Een mogelijke verklaring hiervoor is de samenhang tussen de opvoedvaardigheden die in deze studie zijn gevonden. Ouders die meer gebruik maken van bestraffen maken ook meer gebruik van harsh parenting én van inductive discipline. Ze hanteren daarmee zowel gewenst als ongewenst opvoedgedrag. Het is voorstelbaar dat het gedrag van het kind beter begrepen kan worden door het opvoedgedrag van ouders in zijn geheel (opvoedstijl) te bekijken in plaats van per vaardigheid. Dit betekent dat ouders misschien geassocieerd moeten worden naar de manier waarop de vier opvoedvaardigheden in relatie tot elkaar worden toegepast.

In dit onderzoek waren geen gegevens bekend over het opleidingsniveau van zowel de ouders als de adolescenten. Het is daarmee niet vast te stellen in hoeverre deze steekproef vergelijkbaar is op dit punt met personen uit andere studies. Het opleidingsniveau kan invloed hebben op het gedrag van de adolescent en de mate waarin een adolescent ontvankelijk is voor het belonen en straffen door de ouders (Vermaes, Konijn, Jambroes, & Nijhof, 2014). Eventuele verschillen in opleidingsniveau zouden een aanvullende verklaring kunnen vormen van de afwezigheid van effecten in dit onderzoek. Mogelijk is MST of TAU geschikt voor adolescenten en ouders met een bovengemiddeld opleidingsniveau.

Sterke kanten en beperkingen

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

Een sterkte kant van dit onderzoek is dat er gebruik is gemaakt van een grote steekproef en een brede doelgroep van participanten met verschillende etniciteiten, wat maakt dat het een betrouwbaar onderzoek is. Tevens is er gebruik gemaakt van een gerandomiseerde onderzoeksopzet, dat de kans op verschillen tussen beide onderzoekscondities verkleint. Daarnaast zijn de uitkomsten met gevalideerde en betrouwbare onderzoeksinstrumenten gemeten.

Naast de sterke kanten van dit onderzoek heeft dit onderzoek ook enkele beperkingen. In dit onderzoek zijn er veel missende waarden. Voornamelijk bij de variabele belonen door ouders zien we dat terug. Dit kan verklaren dat er geen verband is gevonden met externaliserende gedragsproblemen. Want bij een groter aantal ouders kan dit wel leiden tot een significant verband. Doordat er veel missende waarden zijn heeft de analyse minder power. Daarnaast wordt er binnen dit onderzoek TAU als de standaardbehandeling beschouwd. Echter, omdat er onder TAU 14 behandelingen vallen is het de vraag welke van deze 14 behandelingen 'de' standaardbehandeling is. Bovendien zitten in alle afzonderlijke behandelingen weinig mensen waardoor het effect van deze behandelingen afzonderlijk niet goed kan worden onderzocht.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Omdat het opleidingsniveau niet is meegenomen in dit onderzoek kan niet verder onderzocht worden of het opleidingsniveau invloed kan hebben op het gedrag van de adolescent, de mate waarin een adolescent ontvankelijk is voor het belonen en straffen door de ouders en of MST mogelijk beter aansluit bij ouders en adolescenten met een bepaald opleidingsniveau. Daarom wordt aanbevolen om in vervolgonderzoek het opleidingsniveau mee te nemen. Daarnaast zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op de overeenstemming tussen ouders en adolescenten in de manier waarop zij het gedrag van de adolescent waarnemen. Mogelijk leidt dit tot een meer gedeelde kijk binnen het gezin op het gedrag van de adolescent. Tevens wordt MST ingezet voor adolescenten tussen de 12 en 18 jaar. Er zijn verschillende behandelvormen ontwikkeld voor kinderen tot 12 jaar met externaliserende gedragsproblemen. In de praktijk is er veel vraag naar een intensieve gezinsbehandeling voor kinderen tot 12 jaar met externaliserende gedragsproblemen en hun ouders omdat deze kinderen in de hulpverlening vaak buiten de boot vallen. Waardoor deze kinderen uiteindelijk in aanraking komen met de politie en soms uit huis worden geplaatst. MST laat positieve resultaten zien bij kinderen tot 12 jaar (Sutton, Utting & Farrington, 2004). Het kan een passende behandelvorm zijn voor kinderen tot 12 jaar en hun ouders door de intensiteit van de

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

behandeling, het netwerk dat er bij wordt betrokken en omdat deze behandeling voornamelijk op ouders is gericht. Daarom is het interessant om in de toekomst te onderzoeken of MST een preventieve functie kan hebben bij kinderen tot 12 jaar met externaliserende gedragsproblemen in plaats van als laatste redmiddel fungeert om een uithuisplaatsing en contact met politie en justitie te voorkomen.

Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat MST geen meerwaarde heeft boven andere vormen van psychologische hulpverlening in het verminderen van externaliserende gedragsproblemen, maar dat het mogelijk ouders wel leert vaker inductieve discipline toe te passen als het kind ongewenst gedrag vertoont. Helaas lijkt het gedrag van de ouders, in elk geval op de korte termijn, niet van invloed op het externaliserende probleemgedrag van de adolescenten. De centrale aanname van MST, namelijk dat het veranderen van de opvoedvaardigheden van ouders een belangrijke rol speelt in het probleemgedrag van kinderen, wordt met het huidig onderzoek niet bevestigd.

Referentielijst

- Achenbach, T. M. (1991). *Child Behavior Checklist: Youth Self-report (YSR)*. Vermont: University of Vermont.
- American Psychiatric Association (2014). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (5th). Text Revision*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Asscher, J. J., Deković, M., Manders, W. A., van der Laan, P. H., & Prins, P. J. (2013). A randomized controlled trial of the effectiveness of multisystemic therapy in the Netherlands: post-treatment changes and moderator effects. *Journal of Experimental Criminology*, 9(2), 169-187. doi: 10.1007/s11292-012-9165-9
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182. doi:10.1037/0022-3514.51.6.1173
- Botvin, G. J., Griffin, K. W., & Diaz Nichols, T. (2006). Preventing youth violence and delinquency through a universal school-based prevention approach. *Society for Prevention Research*, 7. 403–408. DOI 10.1007/s11121-006-0057-y
- Breuk, R. D., Clauser, C. A. C., Stams, G. J. J. M., Slot, N. W., & Doreleijers, T. A. H.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

- (2007). The validity of questionnaire self-report of psychopathology and parent-child relationship quality in juvenile delinquents with psychiatric disorders. *Journal of adolescence*, 30(5), 761-771. doi: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2006.10.003>
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental psychology*, 22(6), 723-742.
doi: 10.1037/0012-1649.22.6.723
- Chang, L., Schwartz, D., Dodge, K. A., & McBride-Chang, C. (2003). Harsh parenting in relation to child emotion regulation and aggression. *Journal of family psychology*, 17(4), 598. doi: 10.1037/0893-3200.17.4.598
- Choe, D. E., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2013). The interplay of externalizing problems and physical and inductive discipline during childhood. *Developmental psychology*, 49(11), 2029. doi: 10.1037/a0032054
- Critchley, C. R., & Sanson, A. V. (2006). Is parent disciplinary behavior enduring or situational? A multilevel modeling investigation of individual and contextual influences on power assertive and inductive reasoning behaviors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(4), 370-388.
doi: <http://doi.org/10.1016/j.appdev.2006.04.006>
- Dadds, M. R., Maujean, A., & Fraser, J. A. (2003). Parenting and conduct problems in children: Australian data and psychometric properties of the Alabama Parenting Questionnaire. *Australian Psychologist*, 38(3), 238-241.
doi: 10.1080/00050060310001707267
- Deković, M., Asscher, J. J., Manders, W. A., Prins, P. J., & van der Laan, P. (2012). Within-intervention change: mediators of intervention effects during multisystemic therapy. *Journal of consulting and clinical psychology*, 80(4), 574.
doi: 10.1037/a0028482
- De Graaf, R., Ten Have, M., & Van Dorsselaer, S. (2010). *De psychische gezondheid van de Nederlandse bevolking NEMESIS-2: Opzet en eerste resultaten*. Utrecht: Trimbos-instituut. ISBN 978-90-5253-663-7
- Field, A. (2014). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Londen: Sage
- Frick, P. J. (1991). *The Alabama parenting questionnaire*. Unpublished rating scale. Alabama: University of Alabama.
- Grusec, J. E. (2011). Socialization processes in the family: Social and emotional development. *Annual review of psychology*, 62, 243-269.

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

doi: 10.1146/annurev.psych.121208.131650

Hart, C. H., De Wolf, D. M., Wozniak, P., & Burts, D. C. (1992). Maternal and paternal disciplinary styles: Relations with preschoolers' playground behavioral orientations and peer status. *Child development*, 63(4), 879-892.

doi: 10.1111/j.1467-8624.1992.tb01668.x

Henggeler, S. W. (2011). Efficacy studies to large-scale transport: The development and validation of multisystemic therapy programs. *Annual review of clinical psychology*, 7, 351-381. doi: 10.1146/annurev-clinpsy-032210-104615

Huey Jr, S. J., Henggeler, S. W., Brondino, M. J., & Pickrel, S. G. (2000). Mechanisms of change in multisystemic therapy: reducing delinquent behavior through therapist adherence and improved family and peer functioning. *Journal of consulting and clinical psychology*, 68(3), 451. doi: 10.1037//0022-006X.68.3.451

Kerr, D. C., Lopez, N. L., Olson, S. L., & Sameroff, A. J. (2004). Parental discipline and externalizing behavior problems in early childhood: The roles of moral regulation and child gender. *Journal of abnormal child psychology*, 32(4), 369-383.

doi: 10.1023/B:JACP.0000030291.72775.96

Kokko, K., Tremblay, R. E., Lacourse, E., Nagin, D. S., & Vitaro, F. (2006). Trajectories of prosocial behavior and physical aggression in middle childhood: Links to adolescent school dropout and physical violence. *Journal of research on adolescence*, 16(3), 403-428. doi: 10.1111/j.1532-7795.2006.00500.x

Kuczynski, L., & Kochanska, G. (1995). Function and context of maternal demands: Developmental significance of early demands for competent action. *Child Development*, 66, 616-628. doi: 10.2307/1131938

Manders, W. A., Deković, M., Asscher, J. J., van der Laan, P. H., & Prins, P. J. (2013). Psychopathy as predictor and moderator of multisystemic therapy outcomes among adolescents treated for antisocial behavior. *Journal of abnormal child psychology*, 41(7), 1121-1132. doi: 10.1007/s10802-013-9749-5

Mukaka, M. M. (2012). A guide to appropriate use of correlation coefficient in medical research. *Malawi Medical Journal*, 24(3), 69-71.

Verkregen van <http://www.europepmc.org/abstract/med/23638278>

Nederlands Jeugd Instituut (2015), verkregen op 14 oktober 2016 van

[http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies-Multisysteem-Therapie-\(MST\)](http://www.nji.nl/nl/Databank/Databank-Effectieve-Jeugdinterventies/Erkende-interventies-Multisysteem-Therapie-(MST))

EFFECT VAN MST OP BELONEN EN STRAFFEN DOOR OUDERS

- Nicholson, B. C., Fox, R. A., & Johnson, S. D. (2005). Parenting young children with challenging behaviour. *Infant and Child Development*, *14*(4), 425-428.
doi: 10.1002/icd.403
- Pardini, D. A., Fite, P. J., & Burke, J. D. (2008). Bidirectional associations between parenting practices and conduct problems in boys from childhood to adolescence: The moderating effect of age and African-American ethnicity. *Journal of abnormal child psychology*, *36*(5), 647-662. doi: 10.1007/s10802-007-9162-z
- Prins, P. J. M., Bosch, J. D., & Braet, C. (2011). *Methoden en technieken van gedragstherapie bij kinderen en jeugdigen*. Houten: BohnStafleu van Loghum.
- Scott, S., Knapp, M., Henderson, J., & Maughan, B. (2001). Financial cost of social exclusion: Follow up study of antisocial children into adulthood. *British Medical Journal*, *323*, 191-194.
doi:http://dx.doi.org.proxy.library.uu.nl/10.1136/bmj.323.7306.191
- Shaw, D. S., & Bell, R. Q. (1993). Developmental theories of parental contributors to antisocial behavior. *Journal of abnormal child psychology*, *21*(5), 493-518.
doi:10.1007/BF00916316
- Slater, M. A., & Power, T. G. (1987). Multidimensional assessment of parenting in single-parent families. *Advances in family intervention, assessment, and theory*, *4*, 197-228. Greenwich: CT JAI Press.
- Sutton, C., Utting, D., & Farrington, D. P. (Eds.). (2004). *Support from the Start: Working with young children and their families to reduce the risks of crime and anti-social behaviour*. Nottingham: DfES Publications.
- Thorndike, E. L. (1911). *Provisional laws of acquired behavior or learning*. Animal Intelligence. New York: The McMillian Company.
- Vermaes, I. P., Konijn, C., Jambroes, T., & Nijhof, K. S. (2014). Statische en dynamische kenmerken van jeugdigen in Jeugdzorgplus: een systematische review. *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, *53*(6), 278-292. ISSN: 2211-6273
- Wegwijzer jeugd en veiligheid (2013), verkregen op 19 mei 2017 van
<http://wegwijzerjeugdenveiligheid.nl/instrumenten/database-aanpakken-jeugdgroepen-en-groepsgedrag/details/multisysteemtherapie-mst/>

